

Besvarelse

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): Regeringen følger selvsagt den politiske udvikling i Tyrkiet med stor opmærksomhed. Det samme gør de øvrige nordiske lande og vore øvrige partnere i det europæiske og atlantiske samarbejde.

Tyrkiet er som bekendt blandt de oprindelige medlemmer af flere af de europæiske-atlantiske samarbejdsorganisationer. Det blev medlem af NATO i 1952 og i 1964 knyttet til EU gennem en associeringsaftale. I medfør af denne trådte en fuld toldunion mellem EU og Tyrkiet i kraft 1. januar 1996.

Tyrkiet er således en mangeårig partner for Danmark. Tyrkiets geografiske placering som bro mellem Europa og Mellemøsten, landets udstrækning og den store befolkning på henved 63 millioner mennesker gør det til en særlig vigtig partner.

I de bilaterale forhold mellem Danmark og Tyrkiet gør der sig det særlige forhold gældende, at den tyrkiske befolkningsgruppe i Danmark er langt den største gruppe af indvandrere i det danske samfund. Det skaber i sig selv et naturligt samarbejde mellem landene og mellem store befolkningsgrupper i de to lande.

De politiske forhold i Tyrkiet har i årevis været præget af stærke politiske og sociale modsætninger. Tre gange, sidst i 1980, har sådanne modsætninger ført til omvæltninger i form af militær magtovertagelse. Efter at have regeret Tyrkiet i nogle år har militæret hver gang givet magten tilbage til civil styre. Sidste gang bevarede militæret med forfatningen af 1982 en central politisk rolle.

På baggrund af bl.a. disse forhold har de parlamentariske og politiske forhold i Tyrkiet haft vanskelige betingelser. Udviklingen i Tyrkiet i retning af demokratiske reformer på det forfatningsmæssige og det politiske område er gået væsentlig langsommere end i andre europæiske lande.

Ved dannelsen i sommeren 1996 af en koalitionsregering mellem det islamisk prægede Velfærdsparti med lederen af dette parti som regeringschef og det borgerlige Den Rette Vejs Parti blev der for første gang i den tyrkiske republiks historie sat spørgsmålstejn ved det hidtidige ideologiske grundlag for republikken. Den officielle statsideologi om den verdslige, vestorienterede tyrkiske stat har ikke givet hele den tyrkiske befolkning en vestlig identitet, og ideologien er derfor kommet under pres.

Velfærdspartiet arbejder på at bringe det tyrkiske samfund i en anden retning på traditionelle islamiske værdier. Partiet befæster sin position gennem målrettet arbejde i uddannelses-systemet og ved at placere sine ofte fundamentalistiske indstillede tilhængere i statsapparatet og i statslige virksomheder, som i Tyrkiet tegner sig for halvdelen af industriproduktionen.

Hvilken samfundsmodel Tyrkiet i de kommende år vil følge, kan vi ikke vide i dag. Vi ved kun, at det er et valg, som alene den tyrkiske befolkning kan træffe.

I overensstemmelse med den afgørende vægt, som Danmark i alle sammenhænge lægger på overholdelsen af menneskerettighederne, har vi til stadighed været optaget af spørgsmålet om de grundlæggende friheds- og menneskerettigheder i Tyrkiet. Gennem mange år har de tyrkiske myndigheders manglende sikring af overholdelsen af menneskerettighederne været et problem i forbindelserne mellem Tyrkiet og dets europæiske partnere, herunder ikke mindst Danmark.

Da Tyrkiet i begyndelsen af 1980'erne gennem en lang periode satte bestemmelser, der vedrørte menneskerettigheder, ud af kraft, besluttede Danmark sammen med en række andre medlemslande i Europarådet at indklage Tyrkiet for Den Europæiske Menneskerettighedskommission i Strasbourg. Sagen endte med et forlig, hvorefter Tyrkiet accepterede at tiltræde de bestemmelser i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, der omhandler den individuelle klageret. Det var i sig selv et positivt skridt, at Tyrkiet herved accepterede, at den enkelte tyrkiske borger skulle kunne klage i Strasbourg over overgreb fra de tyrkiske myndigheder.

Siden 1987 har kommissionen modtaget et meget stort antal individuelle klager om krænkelse af menneskerettigheder i Tyrkiet, og det afspejler, at menneskerettighedssituationen i Tyrkiet igennem mange år ikke har levet op til europæisk niveau.

Aktuelt giver sagen anledning til stor bekymring. I mere end 10 år har der i det sydøstlige Tyrkiet fundet en militær konflikt sted, der endt i en spiral af vold: på den ene side PKK's terrorisme, på den anden side en voksende bekæmpelse fra det tyrkiske militærs side af PKK's væbnede guerillaer.

Terroraktionerne har givet anledning til en massiv tyrkisk militærindsats i området. Den opslidende konflikt med store tab og lidelser for befolkningen fortsætter.